

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΒΑΜΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2013-2014

ΑΡΧΑΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΠΟΔΟΣΗΣ
ΤΟΥΣ ΣΕ ΟΣΤΡΑΚΑ ΠΗΛΙΝΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ

Μεσοποταμία-Σουμέριοι

Μέσα 4^{ης} χιλιετίας π.Χ.

Σφηνοειδής γραφή

- Τρόπος γραφής που χρησιμοποιεί σύμβολα αντί για απεικονίσεις. Ονομάστηκε έτσι γιατί τα σύμβολα που χρησιμοποιούνταν θυμίζουν σφήνες.

«Η στήλη του
Χαμουραμπί».
(Παρίσι, Μουσείο
Λούβρου)

Στη στήλη εικονίζεται ο βασιλιάς της Μεσοποταμίας Χαμουραμπί (1730-1695 π.Χ.), όρθιος αριστερά, να δέχεται τη νομοθεσία από τον θεό Σαμάς. Στο κάτω μέρος της στήλης είναι γραμμένη, σε σφηνοειδή γραφή, η νομοθεσία του Βαβυλώνιου βασιλιά. Πρόκειται για την αρχαιότερη γραπτή νομοθεσία.

Αρχαία Αίγυπτος
3100 π.Χ.
Ιερογλυφική γραφή

Η αιγυπτιακή γραφή περιλαμβάνει περίπου 5.000 ιερογλυφικά σημεία.

• — *ra*, σημαίνει ήλιος

• — *pr*, σπίτι

• — *swt (sw+t)*, καλαμιά

• — *dw*, βουνό

• — *ntr*, σημαίνει θεός; ο χαρακτήρας απεικονίζει σημαϊάκι σε έναν ναό

• — *ba*, σημαίνει 'ψυχή';

• — *dšr*, έννοια "φλαμίνγκο"; το αντίστοιχο φωνόγραμμα σημαίνει "κόκκινο"

Ιερογλυφική γραφή σε τοίχο μνημείου

Σχεδόν όλα τα σύμβολα αντιπροσωπεύουν ένα έμψυχο ή άψυχο αντικείμενο, και στην πιο επεξεργασμένη τους μορφή ήταν μικροσκοπικά έργα τέχνης από μόνα τους, και επομένως ήταν ιδανικά για μνημεία και διακοσμητικούς σκοπούς.

Ιερογλυφική γραφή σε πάπυρο

Η ονομασία της γραφής προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά: (ιερός+γλυφίς) «ιερές **γλυφές**» (δηλαδή ιερά ανάγλυφα) επειδή χρησιμοποιήθηκαν σε ιερά θρησκευτικά κείμενα.

«Η στήλη της Ροζέτας» (Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο)

Το συνολικό της ύψος
είναι 1,14 μ.

Η στήλη που βρέθηκε στη Ροζέττα, κοντά στην Αλεξάνδρεια, το 1799, φέρει ένα κείμενο χαραγμένο με τρεις διαφορετικές γραφές, ιερογλυφική, ελληνική και δημοτική αιγυπτιακή, γραφή σε ευρεία χρήση κατά την εποχή των Πτολεμαίων. Γνωρίζοντας την ελληνική, ο Γάλλος αιγυπτιολόγος Σαμπολιόν διαβάζει το όνομα Πτολεμαίος στο ελληνικό τμήμα της στήλης. Όμως ο Σαμπολιόν κατάλαβε ότι τα ονόματα των Αιγυπτίων βασιλέων γράφονταν πάντοτε σε ένα πλαίσιο.

Ανακαλύπτοντας το πλαίσιο του Πτολεμαίου στην ιερογλυφική γραφή της στήλης, αρχίζει να συγκρίνει τα ιερογλυφικά με την ελληνική γραφή. Έτσι το 1822 αρχίζει να αποκρυπτογραφεί τα ιερογλυφικά.

Παράλια Παλαιστίνης-3η χιλιετία π.Χ.

Φοίνικες

Φοινικικό αλφάβητο

𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊	𐤋	𐤌
aleph	beth	gimel	daleth	he	waw	zayin	heth	teth				
'	b	g	d	h	w	z	h	t				
𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒	𐤓	𐤔	𐤕	𐤖	𐤗	𐤘	𐤙
yod	kaph		lamed		mem			nun	samekh			
y	k		l		m			n	s			
𐤚	𐤛	𐤜	𐤝	𐤞	𐤟	𐤠	𐤡	𐤢	𐤣	𐤤	𐤥	𐤦
ayin	pe	sade	qoph	resh	shin			taw				
'	p	s	q	r	sh/s			t				

Φοινικικό αλφάβητο

Αποτελούνταν από 22
σύμφωνα (δεν είχε
φωνήεντα).

Το ελληνικό αλφάβητο
αποτελεί εξέλιξή του.

Α

A

Β

B

Γ

Γ

Δ

Δ

Ε

E

Υ

F

Ι

Z

Ξ

H

Θ

Θ

Ζ

Ι

Υ

Κ

Λ

Λ

Υ

Μ

Υ

Ν

Ξ

Ξ

Ο

Ο

Ϝ

Π

Υ

Μ

Φ

Ο

Α

Ρ

Ξ

Σ

+

Τ

Υ

Φ

Χ

Ψ

Ω

Μινωική Κρήτη

1700 π.Χ.
Γραμμική Α

Η γραφή ήταν **συλλαβική**, δηλαδή κάθε σημείο αντιστοιχούσε σε μία συλλαβή, και υπήρξε το πρότυπο για την ανάπτυξη της Γραμμικής Β, της γραφής των Μυκηναίων. Σημεία αυτής της γραφής έχουν βρεθεί κυρίως επάνω σε αγγεία ή χαραγμένα σε πινακίδες απογραφής εμπορευμάτων. Ανακαλύφθηκε στην Κρήτη από τον αρχαιολόγο Άρθουρ Έβανς το 1900. Η γραφή όμως αυτή δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί.

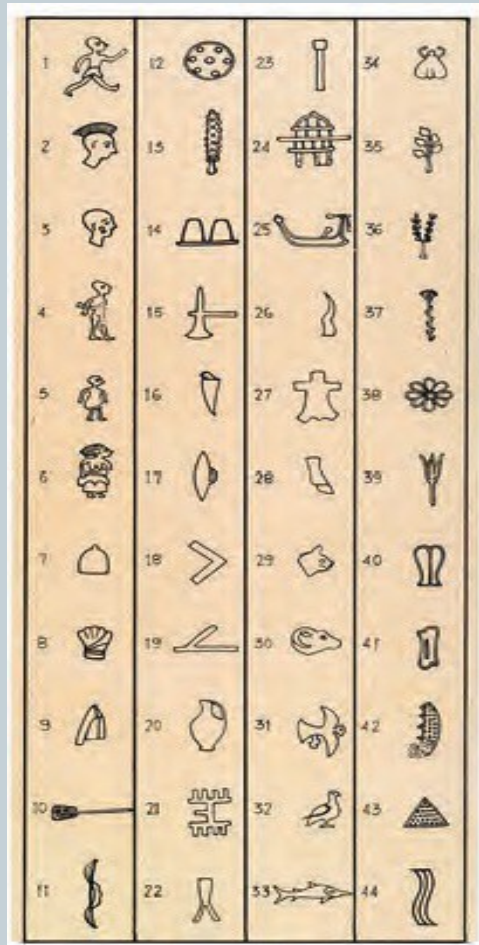
Ο δίσκος της Φαιστού
(Αρχαιολογικό
Μουσείο Ηρακλείου)

- Ο δίσκος της Φαιστού αποτελεί το σπουδαιότερο δείγμα ιερογλυφικής γραφής από την Κρήτη.
- Μέχρι στιγμής δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί και το περιεχόμενό του παραμένει ακατανόητο. Αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια της σύγχρονης αρχαιολογίας.
- Η επικρατέστερη άποψη είναι ότι πρόκειται για ύμνο σε κάποια θεότητα.

Μεταγραφή των ιερογλυφικών του δίσκου της Φαιστού

Δεν υπάρχει σχέση με τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά. Παρουσιάζονται μορφές και αντικείμενα της καθημερινής ζωής, ανθρώπινες μορφές και μέλη του σώματος, εργαλεία, ζώα και φυτά. Έχουν βρεθεί περίπου τα 60-70 συλλαβογράμματα και 60 ιδεογράμματα. Περίπου τα μισά από αυτά είναι κοινά με τους χαρακτήρες της Γραμμικής Β, κάτι που οδήγησε στην εικασία ότι η Α είναι πρόγονός της.

Σπαράγματα πινακίδων Γραμμικής Α από το Δωμάτιο Δ18Α του
προϊστορικού οικισμού του Ακρωτηρίου της Θήρας

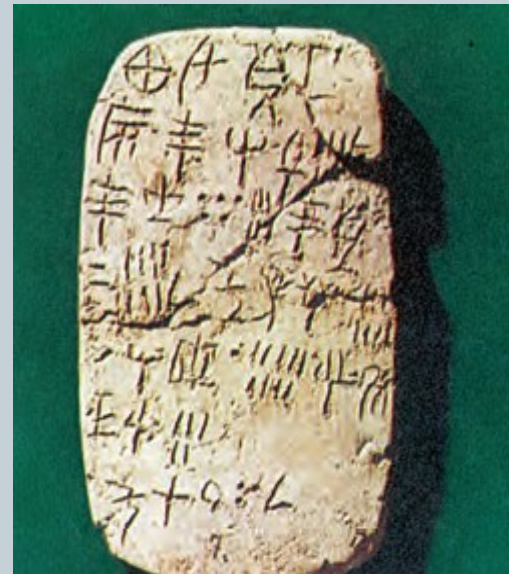

Μυκήνες

1400 π.Χ.
Γραμμική Β

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΓΡΑΦΗ Α ΣΤΗΝ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΓΡΑΦΗ Β

Μυκηναϊκή επιγραφή, Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών

Στην Κνωσό οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ένα πλήθος από πήλινες επιγραφές γραμμένες σε Γραμμική γραφή Β, οι οποίες χρονολογήθηκαν μετά το 1400 π.Χ., περίοδο της υποτιθέμενης κατάληψης της Κρήτης από τους Μυκηναίους. Παρόμοιες επιγραφές βρέθηκαν και στη μεσσηνιακή Πύλο. Το 1952 οι Βρετανοί Μάικλ Βέντρις και Τζον Τσάντγουικ αποκρυπτογράφησαν τη γραφή των πινακίδων, τη Γραμμική Β. Τότε διαπιστώθηκε ότι η γλώσσα των πινακίδων ήταν ελληνική.

Η προέλευση της Γραμμικής γραφής Β αποτελέσσε αντικείμενο πολλών συζητήσεων.

Διαμορφώνονται δύο αντίθετες απόψεις: είτε η Γραμμική Β γεννήθηκε στην ηπειρωτική Ελλάδα και μεταφέρθηκε στην Κρήτη, είτε προήλθε από τη Γραμμική Α στην Κρήτη και αργότερα πέρασε στην Ελλάδα. Στα κείμενα των πινακίδων με Γραμμική γραφή Β καταγράφονται διάφορες εμπορικές-οικονομικές δραστηριότητες των ανακτόρων που αφορούν κυρίως τη διακίνηση γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Έμμεσα, όμως, τα ίδια αυτά κείμενα μας δίνουν πληροφορίες για τη διοικητική οργάνωση και τη θρησκευτική ζωή του μυκηναϊκού κόσμου.

Συλλαβογράμματα									
A	𐀀	E	𐀄	I	𐀆	O	𐀈	U	𐀊
DA	𐀀𐀃	DE	𐀄𐀃	DI	𐀆𐀃	DO	𐀈𐀃	DU	𐀊𐀃
JA	𐀀𐀉	JE	𐀄𐀉			JO	𐀈𐀉		
KA	𐀀𐀆	KE	𐀄𐀆	KI	𐀆𐀉	KO	𐀈𐀆	KU	𐀊𐀆
MA	𐀀𐀓	ME	𐀄𐀓	MI	𐀆𐀓	MO	𐀈𐀓	MU	𐀊𐀓
NA	𐀀𐀎	NE	𐀄𐀎	NI	𐀆𐀎	NO	𐀈𐀎	NU	𐀊𐀎
PA	𐀀𐀔	PE	𐀄𐀔	PI	𐀆𐀔	PO	𐀈𐀔	PU	𐀊𐀔
QA	𐀀𐀗	QE	𐀄𐀗	QI	𐀆𐀗	QO	𐀈𐀗		
RA	𐀀𐀕	RE	𐀄𐀕	RI	𐀆𐀕	RO	𐀈𐀕	RU	𐀊𐀕
SA	𐀀𐀙	SE	𐀄𐀙	SI	𐀆𐀙	SO	𐀈𐀙	SU	𐀊𐀙
TA	𐀀𐀘	TE	𐀄𐀘	TI	𐀆𐀘	TO	𐀈𐀘	TU	𐀊𐀘
WA	𐀀𐀚	WE	𐀄𐀚	WI	𐀆𐀚	WO	𐀈𐀚		
ZA	𐀀𐀛	ZE	𐀄𐀛			ZO	𐀈𐀛		

Μερικά λογογράμματα.
Από αριστερά προς
δεξιά: Άνδρας, γυναίκα,
τροχός, αμφορέας,
κρασί, ελαιόλαδο.

- Η Γραμμική Β περιλαμβάνει 89 συλλαβογράμματα, που αναπαριστούν συλλαβές με φωνητική αξία και περί τα 260 ιδεογράμματα (ή λογογράμματα), που αποδίδουν έννοιες όπως *άνδρας, γυναίκα, αγελάδα, λάδι, κρασί* κλπ. και σύμβολα για την απόδοση αριθμών.
- Αν και τα κείμενά της είναι στην πλειοψηφία τους λίστες εφοδίων που μπαίνουν, βγαίνουν ή είναι αποθηκευμένα στα ανάκτορα και τηλεγραφικές επιγραφές εμπορευμάτων, η αξία τους ως πρωτογενείς πηγές για την οικονομία, το εμπόριο, τη θρησκεία, την κοινωνική διαστρωμάτωση και τη διοικητική οργάνωση της μυκηναϊκής Ελλάδας είναι τεράστια. Ως σήμερα έχει αποκρυπτογραφηθεί το 87% των κειμένων.
- Αρκετές προσπάθειες έχουν γίνει μέχρι σήμερα, για να ερμηνευθούν και τα υπόλοιπα 17 περίπου σύμβολα των οποίων δεν είναι γνωστή η συλλαβική τους αξία.

- Συνολικά έχουν βρεθεί περί τα 5.000 κείμενα σε Γραμμική Β (κυρίως πινακίδες και δευτερευόντως αγγεία). Από αυτά γύρω στα 3.000 προέρχονται από την Κνωσό, γύρω στα 1.400 από την Πύλο, γύρω στα 300 από τη Θήβα, 90 από τις Μυκήνες ενώ μικρότερος αριθμός προέρχεται από τα Χανιά, τα Μάλια, την Τίρυνθα, την Ελευσίνα, τον Ορχομενό και αλλού.

- Με βάση τον γραφικό χαρακτήρα των γραφένων οι αρχαιολόγοι υποθέτουν ότι τις πινακίδες της Κνωσού τις έγραψαν τουλάχιστον 60 διαφορετικοί γραφείς, ενώ αυτές της Πύλου τουλάχιστον 30.

8ος αιώνας π.Χ. εμφάνιση Ελληνικής γραφής

Σύγκριση του ελληνικού και του φοινικικού αλφάβητου

Η Γραμμική γραφή Β είχε εξαφανιστεί με την πτώση των μυκηναϊκών ανακτόρων. Από τον 8ο αιώνα π.Χ το ελληνικό αλφάβητο είναι το **αλφαβητικό σύστημα γραφής** που χρησιμοποιείται για τη γραφή της **ελληνικής γλώσσας**. Προέρχεται από το **φοινικικό αλφάβητο** και με τη σειρά του έγινε ο πρόγονος πολυάριθμων συστημάτων γραφής της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής, συμπεριλαμβανόμενης της **λατινικής** και της **κυριλλικής** γραφής. Επιπλέον, χρησιμοποιείται ως πηγή τεχνικών συμβόλων για χρήση σε διάφορες επιστήμες.

	Όνομα σημιταϊκό	Φθογγική αξία	Μορφή σημιτική	Μορφή ελληνική	Φθογγική αξία	Όνομα ελληνικό
1	ἄλφ	ἄ	𐤀	Α	α	ἄλφα
2	βέτ	β	𐤁	ΒΒ	β	βήτα
3	γάμλ	γ	𐤂	Γ	γ	γάμμα
4	δέπτε	δ	𐤃	Δ	δ	δέλτα
5	הέ	ה	𐤄	Ε	ε	εἶ-ἦ(ψιτόν)
6	βάου	F	𐤅	ΥF	F	βαῦ
7	זάιν	ז	𐤆	Ι	ιζ	ζήτα
8	הέε	ה	𐤇	Θ	θ	θήτα
9	זέε	ז	𐤈	Θ	θ	θήτα
10	יֶוֶב	י	𐤉	Ι	ι	ιώτα
11	וֶאֶפ	ו	𐤊	Υ	υ	υάππα
12	לָאֶמֶ	ל	𐤋	Λ	λ	λάμβδα
13	מֶמֶ	מ	𐤌	Μ	μ	μῦ
14	נוּן	נ	𐤍	Ν	ν	νῦ
15	סָאֶמֶ	ס	𐤎	Ξ	μ	μῦ
16	ἄχιν	ἄ	𐤏	Ο	ο	οὔ,ὀ(μυρόν)
17	πέ	π	𐤐	Π	π	πεῖ
18	סָאֶ	ס	𐤑	Ρ	ρ	ρῶ
19	זֶפֶ	ז	𐤒	Φ	φ	φῶππα
20	רֶוֶב	ר	𐤓	Ρ	ρ	ρῶ
21	עִין	ע	𐤔	Μ	σ	σαν(είγμα)
22	זָאוּ	ז	𐤕	Τ	τ	ταῦ
23				ΥΥ	ῦ=ου	ῦ(ψιτόν)

Αρχαίο ελληνικό αλφαβητάριο,
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

- Τόσο στην κλασική όσο και στη σύγχρονη μορφή του, το ελληνικό αλφάβητο διαθέτει 24 γράμματα, ταξινομημένα από το άλφα ως το ωμέγα.
- Όπως το λατινικό και το κυριλλικό αλφάβητο, είχε αρχικά μόνο έναν τύπο για κάθε γράμμα. Η διάκριση κεφαλαίων από μικρά γράμματα αναπτύχθηκε κατά τη νεότερη εποχή, κατ' αναλογία με το λατινικό αλφάβητο.
- Από το ελληνικό αλφάβητο γεννήθηκε το λατινικό αργότερα.

*Από το φοινικικό
στο λατινικό
αλφάβητο με γέφυρα
το ελληνικό .*

Α	A
Β	B
Γ	C, G
Δ	D
Ε	E
Ζ	F
Η	H
Θ	I, J
Κ	K
Λ	L
Μ	M
Ν	N
Ξ	O
Ο	P
Π	Q
Ρ	R
Σ	S
Τ	T
Υ	U, V
Φ	W
Χ	X
Ψ	Z

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΓΡΑΦΗ

324-1453 μ.Χ.

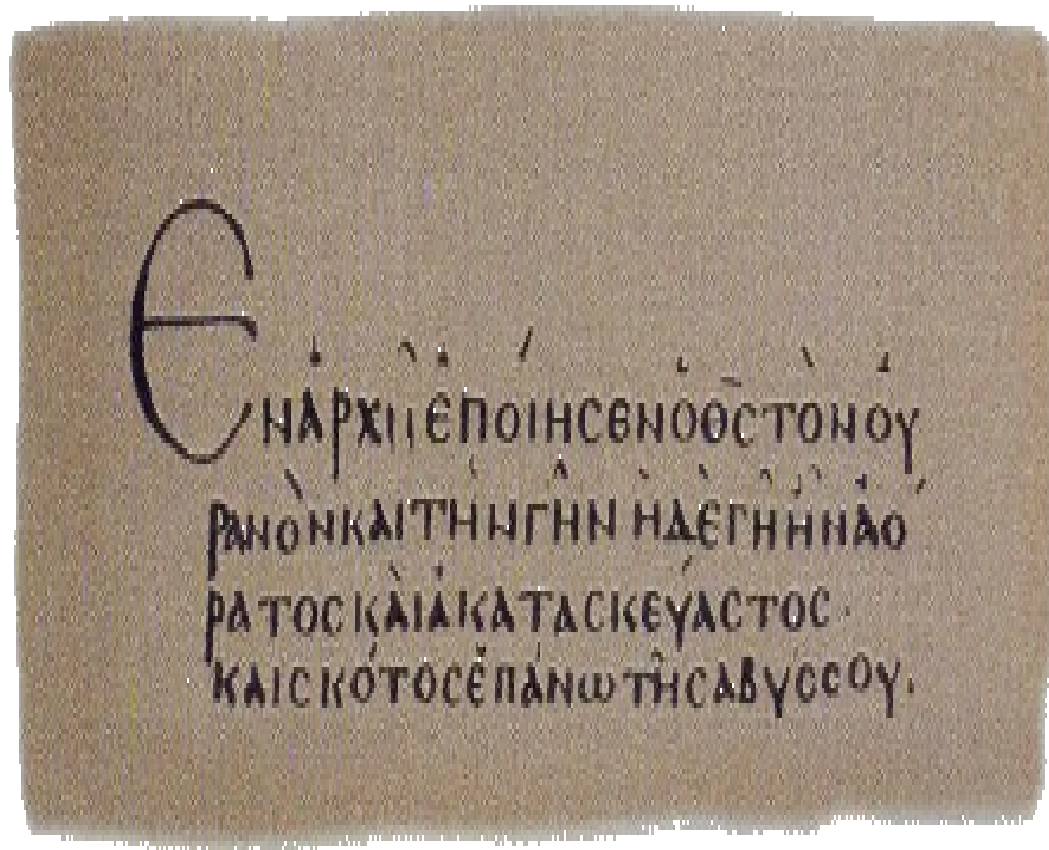

ΕΥΧΟΡΤΟΣ ΤΤ ΤΟΛΕΤ ΤΟΤΟΥ ΤΟΥ ΤΤ Τ
ΑΦΟΥ Η ΕΦΙΕΡΕΥΕΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΟΥ
ΘΕΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΚΑΘΕΤΕΥΕΡΓΕΤΗ
ΦΟΥ ΤΕΝΕΙ ΚΡΑΤΕΙΑ ΑΤΤΕ ΦΙΛΟΤΗ
ΟΧΑΙΛΕΤΕ ΤΟΛΕΤ ΤΟΥ ΓΑΡ ΝΙΤΟΥ Λ
ΑΤΤΕΝ ΤΡΡΟΔ ΕΤΤΕΥΟΣ ΧΕΤΤΕΤΤΕΤ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΓΡΑΦΗ α. Η ΜΕΓΑΛΟΓΡΑΜΜΑΤΗ

Στα τέλη του 2ου μ.Χ. αιώνα, διαμορφώθηκε η βιβλική μεγαλογράμματη γραφή: είναι καλλιγραφική και δημιουργεί την εντύπωση φωτοσκιάσεων με την εναλλαγή έντονων και λεπτών γραμμών. Δείγματα της γραφής αυτής είναι οι κώδικες με τη Βίβλο. Κατά τον 3ο και 4ο αιώνα μ.Χ. επικράτησε η ελληνική επισεισυρμένη μεγαλογράμματη γραφή (στην φωτογραφία).

β. Η ΜΙΚΡΟΓΡΑΜΜΑΤΗ

Ένας νέος τρόπος γραφής επινοήθηκε τον 9ο αι μ.Χ., η μικρογράμματη γραφή. Πιθανότατα εξελίχθηκε από την ανάγκη ταχείας επικοινωνίας μέσω χειρόγραφων επιστολών, που ανάγκασε τη μορφή των γραμμάτων να προσαρμοστεί στην κίνηση της γραφής. Από τη βυζαντινή μικρογράμματη προήλθαν και άλλα μεταγενέστερα αλφάβητα όπως το χειρόγραφο ρωσικό, αρμένικο και γεωργιανό τα οποία προφανώς την χρησιμοποίησαν ως πρότυπο.

Ἰὼ αὐτὸ ἕλμαυθὸλ αὐθὸν οὐ ἄβηθρο ἄβηθρο
ποσφαμῆος παρὰ θῶ. ὄρομαι αὐτῶϊ ω
ἀμλοσ οὐ τοῖα ἄβηθρο μαρτυρίαμ. ἰὼ δ
μαρτυρίασ παρὰ τοῦ φωτός· ἰραπαμ
τῶ· παρὰ φωσισαῖ αὐ τοῦ ἕλμαυθὸλ ἰκκίρ σο
Ἰ ὄφως. ἀλλῖν αὐ μαρτυρίασ πρὶ τοῦ φω
τόσ κῆ δ φαε δ ἄμ σιμδρ. ὄ φωτί ὅδ
παρὰ αὐοῦ δ ἄμ σιμδρ ἕς τὸν κόσμου ἕ
ἕς κόσμου κῆ. καὶ ὄλοσ μὲ αὐ τοῦ ἕ
βηθρο, καὶ ὄλοσ μὲ αὐ τὸν ἕλμαυθὸλ

ἰχλοσ γενέσθωσ τῶν τὸν ἰοῦ ἀκκίρ σο
ἰοῦ ἀκκίρ σο, ἰοῦ ἀκκίρ σο ἀδελφοῖσ αὐτῶν ἰοῦ ἀκκίρ σο
αὐ ἀκκίρ σο γενέσθωσ τὸν φῶσ
σε τὸν ἰοῦ ἀκκίρ σο φῶσ τὸν ἀκκίρ σο
ἀκκίρ σο ἰοῦ ἀκκίρ σο ἕκ τῶν ἀκκίρ σο φῶσ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

MS 1630
Bible: Amos. Iraq, ca. 1000

Οι γλώσσες στις οποίες γράφτηκαν τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης είναι η Εβραϊκή, η Αραμαϊκή και η Ελληνική γλώσσα.

Η Εβραϊκή είναι η γλώσσα στην οποία γράφτηκε το μεγαλύτερο μέρος των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης.

Πρόκειται για την αρχαία ή βιβλική Εβραϊκή, η οποία ασφαλώς είναι διαφορετική από την μετέπειτα Αραμαϊκή γλώσσα, που επικράτησε στην Παλαιστίνη από τον 6ο αιώνα και εξής (την μεταβιβλική, όπως την λέγουμε), και η αρχαία αυτή Εβραϊκή πάλι είναι διάφορη και από την ομιλούμενη σήμερα στο κράτος του Ισραήλ γλώσσα, την καλούμενη Νεο-Εβραϊκή.

